

До спеціалізованої
вченої ради Д 41.086.03
Національного університету
«Одеська юридична академія»
(65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23).

ВІДГУК
офіційного опонента
МАКОВІЯ Віктора Петровича
на дисертаційну роботу ГАЛУПОВОЇ Лариси Ігорівни
на тему «Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері
права інтелектуальної власності»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних
наук за спеціальністю 12.00.03 — цивільне право і цивільний
процес; сімейне право; міжнародне приватне право

Актуальність дисертаційного дослідження. Традиційно, захист порушених прав і охоронюваних законом інтересів здійснюється державними судами, але сьгоднішнє судочинство, при численних перевагах має і ряд недоліків: велика завантаженість судів, тривалість і складність судочинства, значні судові витрати, не відпрацьований механізм досягнення змагальності і рівності сторін у процесі, можливо заочне рішення (без участі сторін), гласність судового розгляду призводить до розголошення конфіденційної інформації, критерії справедливості вирішення спору знаходяться в юридичній площині і часто не збігаються з уявленнями про справедливість сторін конфлікту. В таких випадках імперативне рішення, що приймає суд не врегульовує конфлікту, а лише припиняє спір. Суперечність та протиставлення між сторонами може зберігатись та посилюватись. Саме тому, наша країна має розвивати ефективну систему як юрисдикційного так і неюрисдикційного захисту прав.

Конфлікти у сфері права інтелектуальної власності за останні роки стали частим явищем. Такі конфлікти пов'язані із неправомірним використанням об'єктів права інтелектуальної власності. Крім того, бувають випадки коли використання об'єктів права інтелектуальної власності здійснюється без

порушення прав інтелектуальної власності, а конфлікт виникає. В такому разі, ефективним способом врегулювання конфлікту буде звернення до способів альтернативного врегулювання конфліктів та вирішення спорів (АВС).

Сьогодні, Україна вже стоїть на шляху запровадження альтернативних способів врегулювання конфліктів в національну правову систему. Тому наразі, необхідно якнайшвидше отримати власні ґрунтовні теоретичні і практичні знання про альтернативні способи врегулювання конфліктів.

У цьому сенсі, комплексне дисертаційне дослідження Галупової Л.І., присвячене альтернативному врегулюванню конфліктів у сфері права інтелектуальної власності є актуальним та своєчасним, має як теоретичне, так і практичне значення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, їх достовірності та новизни. Висновки Галупової Л.І., зроблені в дисертаційному дослідженні на тему «Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності» мають належну міру достовірності та обґрунтованості, що вимагаються від кандидатських досліджень.

Основні положення дисертації, висновки та практичні рекомендації обговорювались і були схвалені на засіданні кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права НУ «ОЮА».

Дослідження проблематики запровадження альтернативних способів врегулювання конфліктів проведено дисертантом на високому науково – теоретичному рівні на основі поєднань загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання в їх взаємному зв'язку та доповненні один одного, що зумовило високий ступінь обґрунтованості та достовірності висновків дисертації.

Основні положення дисертаційного дослідження опрацьовані із залученням значного масиву спеціальної літератури. На користь дисертантки свідчить проведення дослідження із залученням значної кількості спеціальної

літератури, зокрема, матеріалів судової практики щодо використання примирних процедур в судовому процесі.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим у науці цивільного права України спеціальним комплексним дослідженням альтернативних способів врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності.

Вступна частина дисертації містить чіткі та виважені формулювання, у ній йдеться про актуальність роботи, її методологічні орієнтири, об'єкт та предмет дослідження, мету роботи.

Необхідно погодитись із позицією дисертантки, яка зазначає, що врегулювання конфлікту у сфері права інтелектуальної власності має подвійний аспект: приватноправовий (забезпечення прав та інтересів сторін конфлікту шляхом прийняття обоюдно прийняттого рішення) та публічно-правовий (забезпечення прав та інтересів суспільства, держави та окремого користувача через припинення або попередження поширення контрафактної продукції, усунення перешкод у використанні або створенні об'єктів права інтелектуальної власності тощо) (стор. 41-42 дис., стор.4 автореферату).

Цілком доречно в своєму дисертаційному дослідженні авторка виділяє такі види конфліктів як конфлікт інтересів, конфлікт прав і конфлікт прав інтелектуальної власності та інших цивільних і дає визначення кожного із видів конфлікту (стор. 37-38 дис., стор.4-5 автореферату).

Також новизною характеризується висновок дисертантки, яка зазначає, що перевагою врегулювання конфлікту у сфері права інтелектуальної власності на відміну від вирішення спору є встановлення істинних причин його виникнення, які можуть бути неусвідомлені сторонами на етапі його розвитку та не з'ясовуються при вирішенні спору в адміністративному, судовому порядках (стор. 52 дис., стор. 5 автореферату).

В дисертації наводяться аргументи й на удосконалення наукових суджень, теорій, положень. Так, авторка, на основі проведеного дослідження понять «конфлікт» та «спір», визначає, що дані поняття варто розрізняти на

таких підставах: процедурних складових, що включають момент виникнення, завершення та формалізованість проведення процедури та сутнісних (змістовних) складових – причини виникнення, умови вичерпання, усвідомленості сторонами наявності конфлікту (стор. 46-47 дис., стор. 5 автореферату).

Заслужують уваги наукові підходи до класифікації конфліктів у сфері інтелектуальної власності за такими критеріями: суб'єктний склад (конфлікт, в якому стороною є первинний суб'єкт права інтелектуальної власності, конфлікт, в якому стороною є правонаступник); об'єкт конфлікту (конфлікт щодо створених об'єктів права інтелектуальної власності - авторського права, суміжних прав, патентних прав, засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту товарів та послуг, нетрадиційних об'єктів, новітніх об'єктів та щодо створення результату інтелектуальної, творчої діяльності); категорія права інтелектуальної власності (конфлікти щодо майнових прав та (або) особистих немайнових прав інтелектуальної власності) (стор. 70-72 дис., стор. 5 автореферату).

Доречно авторкою було зазначено про історичні передумови виникнення такого поняття як «альтернативне вирішення спорів». Говорячи про правову природу АВС, дисертанткою доречно було проведено його порівняльний аналіз із державним судочинством. Різниця, на думку дисертантки, полягає у: суб'єктному складі учасників правовідносин; підставах виникнення правовідносин; взаємовідносинах між сторонами та особами, які сприяють врегулюванню конфлікту; порядку залучення осіб, які сприяють врегулюванню конфлікту; порядку розгляду та вирішення справ, врегулюванні розбіжностей сторін; можливостях примусового виконання акту, яким досягається процесуальний результат (стор. 64 -65 дис.).

Належну роль авторка приділила класифікації способів АВС як неюрисдикційної форми захисту права інтелектуальної власності за такими критеріями: залучення третьої сторони; мета проведення; визначення

процедури проведення; обов'язковість прийнятого рішення; повноваження щодо прийняття рішень (стор. 70-72 дис., стор. 5, 12-13 автореферату).

Позитивним є те, що в дисертаційному дослідженні зроблені висновки щодо вдосконалення законодавства у сфері АВС. Так, було запропоновано внести зміни в пункт другий частини другої статті 197 ЦПК України та пункт другий частини другої статті 182 ГПК України. Авторка доцільно зазначає, що такі зміни до процесуального законодавства будуть сприяти у використанні способів АВС, а тому і у розвантаженні судової системи. Крім того, самі сторони конфлікту будуть мати можливість врегулювати конфлікт з урахуванням їх інтересів.

Дисертація характеризується цілою низкою інших положень, що свідчать про актуальний та корисний характер отриманих результатів.

Висновки, які робить дисертант, чітко сформульовані та переконливі. Вони синтезують всі основні результати дослідження, засвідчують виконання поставлених завдань та досягнення мети. Вагоме практичне значення мають висновки, яких дійшла авторка, визначаючи ефективні способи АВС з урахуванням особливостей конфліктів у сфері права інтелектуальної власності. Так, для врегулювання транскордонних конфліктів у сфері права інтелектуальної власності дисертантка зазначає, що ефективним буде звернення до Міжнародного комерційного арбітражу або до Центру арбітражу та посередництва при ВОІВ. В спорах, прийнятих до судового розгляду у випадку, коли стороною виступає орган державної влади в особі Національного органу інтелектуальної власності, ефективним буде застосування таких способів як врегулювання спору за участю судді або укладання мирової угоди. Медіація має універсальну природу, тому у сфері інтелектуальної власності вона може бути застосована: при врегулюванні транскордонних конфліктів; щодо спорів, які знаходяться на розгляді в суді; на стадії виконавчого провадження; спорів за участю Національного органу інтелектуальної власності та ін. (стор. 101 дис, стор 13. автореферату).

Також практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що авторкою сформульовані та обґрунтовані висновки і пропозиції, які можуть бути використані: для подальших досліджень системи альтернативного врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності; для подальшого розвитку правового регулювання медіації як способу врегулювання конфлікту у сфері права інтелектуальної власності; для підвищення ефективності практичної діяльності судів щодо запровадження медіації на основі вітчизняного та зарубіжного досвіду; під час викладання навчальних дисциплін «Право інтелектуальної власності», «Альтернативне вирішення конфліктів у сфері інтелектуальної власності», «Врегулювання спору за участю судді», «Патентна юстиція», а також для підготовки підручників, навчальних і навчально-методичних посібників із зазначених дисциплін.

Зуваження щодо змісту дисертаційної роботи. Дослідження, проведене Галуповою Л.І., в цілому характеризуються ґрунтовністю та аргументованістю. Однак, задля об'єктивності оцінки дисертаційного дослідження, що рецензується, варто відзначити деякі дискусійні положення, серед яких:

1. Надаючи класифікацію конфліктів у сфері права інтелектуальної власності, авторкою виділено конфлікти щодо створених об'єктів права інтелектуальної власності та конфлікти щодо створення результату інтелектуальної, творчої діяльності (стор. 40-41, стор. 6 автореферату). Перший вид конфлікту був повно та всебічно розкрито в дисертаційній роботі, натомість конфлікти, що виникають під час реалізації права на творчість та конфлікти, які зачіпають права третіх осіб в роботі розкриті побіжно.

2. Дисертанткою влучно зазначено, що особливістю конфліктів у сфері права інтелектуальної власності є те, що квазі-стороною таких суперечностей може виступати суспільство або держава (стор. 31-32). При цьому, досліджуючи категорію інтерес та потреба особи, доречно було б визначити інтерес та потребу суспільства.

3. В дисертаційному дослідженні авторка дає визначення медіації як альтернативного способу врегулювання конфлікту у сфері права інтелектуальної власності та розуміє його як переговорний процес за участю третьої нейтральної сторони, спрямований на пошук взаємовигідного рішення для врегулювання конфлікту щодо об'єктів інтелектуальної власності та прав, які щодо них виникають (стор. 159 дис.). На сторінці 121 дисертаційного дослідження авторка називає однією із переваг медіації – налагодження нових ділових зв'язків. З приводу цього постає питання: медіацію варто розглядати як спосіб врегулювання конфлікту, чи така процедури може бути використаною сторонами також і у випадку відсутності конфлікту (наприклад для обговорення подальшої співпраці або для обговорення умов договору)?

4. Актуальним, на сьогоднішній день, є питання запровадження онлайн медіації, як способу врегулювання конфліктів, які виникають в реальному житті або конфліктів, що виникають в цифровому середовищі. Авторка достатньо уваги приділила визначенню поняття «онлайн медіації», розкрила переваги такої процедури та охарактеризувала конфлікти, які можуть бути врегульовані за медіацією в режимі онлайн. Цікаво було б дізнатись думку дисертантки щодо процедури налагодження комунікації між сторонами конфлікту у випадку, коли одна із сторін не ідентифікована.

Висловлені зауваження є певною мірою дискусійними та не впливають на загальне позитивне враження від дисертації Галупової Л.І. та є такими, що не торкаються концептуальних положень дисертації та не зменшують належний рівень рецензованого дослідження.

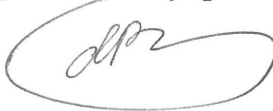
Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам. Дисертація Галупової Лариси Ігорівни на тему «Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності» є цілісним завершеним дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, містить результати, які є важливими як для науковців, так і для практиків. Як дисертація, так і автореферат, зміст якого ідентичний основним положенням дисертації,

наукову новизну, теоретичне та практичне значення, містить результати, які є важливими як для науковців, так і для практиків. Як дисертація, так і автореферат, зміст якого ідентичний основним положенням дисертації, віднайшли відображення у наукових статтях, що були підготовлені та опубліковані автором дисертації, кількість і якість яких відповідає чинним вимогам щодо публікації основних положень дисертацій на здобуття наукових ступенів у фахових виданнях. Дисертація та автореферат як за змістом, так і за оформленням відповідають основним вимогам, встановленим до такого виду робіт.

Дисертаційна робота Галупової Лариси Ігорівни на тему «Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності» за змістом, обсягом, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням та оформленням відповідає вимогам пунктів 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), а її автор Галупова Лариса Ігорівна, за результатами публічного захисту, заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 - цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільно – правових дисциплін
Одеського державного університету внутрішніх справ

В.П. Маковій

Підпис доцента В.П. Маковія засвідчую
Перший проректор Одеського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

В.Л. Грохольський